

KOBİ'lere Sağlanan Teşvikler ve KOBİ'lerin Vergi Algısı İlişkisi: Afyonkarahisar Örneği*

Rabia Tuğba EĞMİR
tugbaegmir@outlook.com

Gülsüm GÜRLER HAZMAN
*Sorumlu Yazar, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Maliye Bölümü
gulsumgurler@hotmail.com*

Öz

Bu çalışmada KOBİ'lere sağlanan teşviklerin KOBİ'lerin vergi bilincine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada KOBİ'lerin vergisel teşviklere ilişkin birtakım değişkenler bağlamında belirlenen algılarının, KOBİ'lerin vergi bilincine etkisi olup olmadığı çalışmada irdelenmiştir. Tarama modelinde gerçekleştirilen çalışmanın örneklemini Afyonkarahisar Organize Sanayi Bölgesi'nde çeşitli sektörlerde faaliyetini sürdüren 106 işletme oluşturmaktadır. Çalışmada veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Çalışma sonucunda vergi teşviklerinin vergi ödemeyi kolaylaştırdığı, vergi yükü ile kayıp ve kaçaklarını azalttığı, ayrıca çeşitlilik itibarıyla de yeterli olduğu şeklinde belirlenen bağımsız değişkenler, vergi teşviklerinin yeterli olduğu şeklinde belirlenen bağımlı değişkeni % 47'lik bir yüzdeyle açıklamıştır. Ayrıca kolaylaştırma ve çeşitlilik değişkenlerinin yeterli değişkenini anlamlı olarak yordadığı çalışmanın bulguları arasındadır.

Anahtar Kelimeler: KOBİ, Teşvik, Vergi Bilinci
Jel Sınıflandırması: H2, H26, H29

Incentives provided to SMEs and the Tax Perception of SMEs: A Case of Afyonkarahisar[†]

Abstract

In this study, it was aimed to determine the effect of the incentives provided to SMEs on tax awareness of SMEs. For this purpose, it was investigated whether the perceptions of SMEs related to tax incentives determined in the context of some variables in the research have an effect on the tax awareness of SMEs. The sample of the study carried out in the screening model constitutes 106 enterprises operating in various sectors in Afyonkarahisar Organized Industrial Zone. The data were collected through a questionnaire prepared by the researchers. As a result of the survey, the independent variables determined that tax incentives facilitate tax payment, reduce tax burden and losses and fugitives, and that they are diversified adequately explain the dependent variable as a 47% percentage, which is determined as the tax incentives are sufficient. Furthermore, the findings of the study indicate that facilitation and diversity variables significantly predict sufficient variability.

Keywords: SME, Incentive, Tax Consciousness
JEL Classification Codes: H2, H26, H29

* Bu çalışma, Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yapılan "KOBİ'lere Yönelik Mali Düzenlemelerin Vergisel Sonuçları: Afyonkarahisar Örneği" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

[†] Extended abstract is presented at the end of the article.

Atıfta bulunmak için/Cite this paper:

Eğmir, R. T. ve Hazman, G. G. (2017). KOBİ'lere Sağlanan Teşvikler ve KOBİ'lerin Vergi Algısı İlişkisi: Afyonkarahisar Örneği . Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi , 7(2), 225-246
DOI: 10.18074/ckuiibfd.321985

1. Giriş

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ) günümüz ülke ekonomilerinde sayılarının fazla oluşu, üretime ve istihdama yaptıkları katkı ve oluşturdukları katma değer ile önemli bir yere sahiptir. KOBİ'ler yatırım faaliyetlerinde bulunarak, vergi vererek ve istihdam oluşturarak ve bunun yanı sıra büyük işletmelere ara mal sağlayarak ekonomiye önemli anlamda katkı sağlamaktadır. Sosyoekonomik anlamda sahip oldukları önem nedeniyle, KOBİ'ler, faaliyetlerinin geliştirilmesi ve devamlarının sağlanması amacıyla devlet tarafından çeşitli nitelikte teşviklerle desteklenmektedir. Bu amaçla KOBİ'lere devlet tarafından vergi indirim, vergisel teşvikler, sübvansiyon, muafiyet, istisna ve düşük faizli krediler sağlanmaktadır. Devlet eliyle belirli kaynakların belirli sektör ya da kurumlara transfer edilmesi suretiyle teşvik sağlandığı gibi araştırma-geliştirme, eğitim, teknoloji, makine-teçhizat, pazarlama, danışmanlık gibi hizmetlerin işletmelere sunulması da teşvik kapsamında değerlendirilebilir. Bir ülkede uygulanan mali teşviklerin ülkenin istihdamına, ihracat, yatırım ve üretimine olumlu anlamda yansıdığı düşünüldüğünde, KOBİ'lere sağlanan teşviklerin sağladığı faydaların ortaya konulması önemli görülmektedir.

Bu bağlamda, araştırmada KOBİ'lere sağlanan teşviklerin KOBİ'lerin vergi bilincine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda KOBİ'lere sağlanan teşviklerin ve vergisel ayrıcalıkların, belirtilen işletmelerin vergi bilincine etkisinin tespit edilmesi benzer işletmelerin algılarını da aydınlatıcı bir etki yapacaktır. Böylece işletmeler, teşvikleri etkin şekilde kullanma noktasında güdülenebilir ve bu doğrultuda stratejiler geliştirebilirler. Bu amaçla araştırmada KOBİ'lerin vergisel teşviklere ilişkin belirlenen birtakım değişkenler bağlamında belirlenen algılarının, KOBİ'lerin vergi bilincine etkisi olup olmadığı araştırmada irdelenmiştir.

2. Literatür Özeti

2.1. KOBİ'ler ve Özellikleri

KOBİ'ler en temel anlamıyla az sermaye ve emek yoğun olarak faaliyet gösteren, düşük yönetim giderleri ile ucuz bir üretimin gerçekleştirildiği ve çabuk karar verme özelliğine sahip olan işletmelerdir (Uludağ ve Serin, 1990, s. 14).

4 Kasım 2012 tarihli ve 28457 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan "KOBİ'lerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkındaki Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile söz konusu ölçütler yeniden düzenlenmiş olup en güncel KOBİ tanımı yapılmıştır. Buna göre, "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme (KOBİ) iki yüz elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hâsılatı veya mali bilançosundan herhangi biri kırk milyon Türk Lirasını aşmayan ve bu yönetmelikte mikro işletme, küçük işletme ve orta

büyüklerdeki işletme olarak sınıflandırılan ekonomik birimler veya girişimler” olarak ifade edilmektedir.

KOBİ'lere yönelik oluşturulan tanımlamalar sonucunda ülkemizdeki işletmelerin neredeyse tamamına yakını KOBİ tanımı kapsamına girmektedir. Bunun sonucunda bu işletmelere Avrupa Birliği tarafından sağlanan desteklerden yararlanma olanağı da artmıştır (Abacı, 2015, s. 14).

KOBİ'ler sadece mal ve hizmet üretmeyip büyük işletmelere mamul ve yarı mamul üretme işlevleriyle de ekonomiye katkı sağlamaktadırlar. Bu işleviyle KOBİ'ler büyük işletmelerin verimini arttırmada da rol oynamaktadır (Ekinci, 2003, s. 26; Sarıaslan, 1996, s. 9). KOBİ'lerin ekonomik fonksiyonları yanında sosyal alanda da önemli görülebilecek bazı rolleri vardır. KOBİ'lerin gelişmemiş bölgelerde istihdam sağlayarak, gelişmiş bölgelere olan insan göçünü engellemesi, bölgesel kalkınmayı destekleyen ve bölgeler arası ekonomik dengesizliği gideren bir etki yapmaktadır (Alpugan, 1998, s. 14; Gücelioğlu, 1994, s. 1; Sarıaslan, 1994, s. 22).

Ayrıca KOBİ'lerin dönemsel kriz ve dalgalanmalardan az etkilenir bir özellik taşıması, bu dönemlerde tehdit altında olan toplumsal barış ve istikrarın korunmasını sağlamaktadır (Yurttadur, 2011, s. 31). KOBİ girişimcilerinin başarı istekleri, attıkları cesur adımlar ve yatırım yapma arzuları o ülkede siyasi istikrarın temel mekanizmalarındandır. Başarılı olan girişimciler kendilerini takip eden girişimcilerin motivasyonunu da arttıracak ve oluşan pozitif ortam ülke ekonomisine olumlu etkiler yapacaktır (Akgemci, 2001, s. 45).

Bununla birlikte KOBİ'ler yönetim ve örgütlenme, üretim yönetimi ve teknoloji, pazarlama, insan kaynakları ve finansman gibi bir takım temel sorunlarla karşılaşabilmektedir. Finansal açıdan bakıldığında KOBİ'ler sermaye piyasasından kaynak edinebilmek amacıyla kaynak sağlayacak olan kesimlere teminat vermelidir. Teminat sağlama noktasında özkaynaklarının yetmemesi ve bu hususta güven sağlayamaması dış kaynak bulmayı güçleştiren durumlardır. Sermaye piyasasından kaynak temin edemeyen ve bunun yanı sıra banka kredilerinin temini noktasında da yetersizlik yaşayan KOBİ'ler yalnızca özsermayelerini kullanmak durumunda kalmaktadır. Böylece kredi verecek olanlar da risk almak istemedikleri için, küçük çaptaki işletmelerin başlangıç sermayelerinin en az % 50' si özkaynaklarından karşılanmaktadır (Dane, 2010, s. 75).

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri – Mart 2015 Raporuna göre, KOBİ kredilerinin toplam krediler içindeki payı %26'dır. 2010-2012 döneminde KOBİ'lere kullandırılan kredilerin bir önceki yıla göre değişimleri dikkate alındığında; ABD, İngiltere, Yunanistan, Portekiz gibi pek çok ülkede önemli düşüşler gözlenirken, başta Meksika ve Türkiye olmak üzere, Tayland, Belçika, Rusya, Şili ve Kolombiya

gibi ülkelerde %15 ve daha fazla artışlar yaşanmıştır. (KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı, 2015, s. 63-65) Bu bağlamda, özsermayenin yetersiz olması, kredi sağlama noktasında yaşanan güçlükler ile kredi maliyetlerinin yüksek olması, sermaye piyasasından yeteri kadar yararlanamama, finansal yönetimdeki yetersizlik ve alternatif finansal tekniklerinin yeterince kullanılmaması KOBİ'lerin finansman sorunlarının temel etmenleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Kutlu ve Demirci, 2007, s. 192).

2.2. Mali Teşvik Kavramı

KOBİ'lerin karşılaştıkları finansal problemleri aşmalarının bir yolu da kendilerine sağlanan mali teşviklerdir. Temel olarak devlet eliyle belirli kaynakların belirli sektör ya da kurumlara transfer edilmesi suretiyle teşvik sağlanmaktadır. Her ne kadar teşviklerin gelir dağılımında adaleti bozacağına dair genel bir inanış olsa da, gerçekte kaynakların yatırıma dönüştürülmesi sağlanarak büyüme ve kalkınmanın sağlanması için bu tür transferlere ihtiyaç duyulmaktadır (Taş, 2001, s. 2-4).

KOBİ'lerin kullandığı bu finansman kaynaklarını genel olarak; risk sermayesi, KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme Başkanlığı), bankalar, leasing[‡], factoring[§], forfaiting^{**}, mikro finansman^{††}, alıcı-satıcı kredileri, barter^{†††}, girişim sermayesi, kredi garanti fonu A.Ş. ve KOBİ'lerin halka açılması, şeklinde sıralayabiliriz.

Türkiye'de risk sermayesinin ilk uygulamaları 1990'lı yıllardan itibaren görülmektedir. İlk uygulayan kuruluş ise Vakıf Risk A.Ş.'dir (Uludağ, 1996, s. 10-12). Bu yöntemler arasında özellikle son yıllarda banka kredilerinin daha fazla tercih edildiğini söyleyebiliriz. Geçmiş dönemlerde ise, KOBİ'lerin bankalardan kredi kullanım sırasında yeterli teminat gösterememesi kredi kullanım olanaklarını da oldukça sınırlandırmaktaydı. Fakat sağlanan teşviklerin çeşitlenmesi ve KOBİ'lerin yatırım ve üretim potansiyellerinin artması ile banka kredilerinden yararlanma imkanları da artmıştır.

[‡] Leasing kelimesi, finansal kiralama olarak ifade edilmektedir. Duran varlık sahibinin aralarındaki bir sözleşmeye dayalı olarak mülkiyet hakları saklı kalmak koşulu ile sözü edilen duran varlığın belirli bir bedel karşılığında diğer kişiye devredilmesi işlemidir.

[§] Faktoring, genellikle kısa vadeli mal satışlarında uygulanan bir finansman yöntemidir. Faktoring işlemi genel anlamda hizmeti talep eden müşteri, talep edilen hizmeti sunan kişi yani "faktor" ve müşteri alacaklarının yönelmiş olduğu borçlu arasında oluşmaktadır.

^{**} Forfaiting, hakların teslimi veya el değiştirmesi anlamına gelmektedir. Belirli bir mal veya hizmet karşılığında alınacakların karşılıksız olarak belirli bir iskonto dahilinde satılması işlemidir.

^{††} Mikro finansman, mikro kredi olarak adlandırılmaktadır, başlangıç sermayesine ihtiyacı olan gelir düzeyi düşük olan işletmelere sağlanan finansal desteklerdir.

^{†††} Barter sistemi kelime anlamı olarak bir malın karşılığı olarak başka bir mal ile değiştirilmesidir yani çok basit anlamda finansal takas olarak değerlendirilmektedir

Finans desteğinin nitelikli personel istihdamının sağlanması ve üretim makinelerinin modernizasyonu gibi alanlarda kullanılmasıyla, hammadde ve iş gücündeki kayıplar azalacak ve verimli üretim gerçekleşecektir. Böylelikle hem ürünün kalitesi artacak hem de daha az maliyete sebep olacaktır; buna bağlı olarak da karlılık artacak ve düşük fiyat avantajı sağlanmış olacaktır (Abacı, 2015, s. 189).

2.2.1. Fonksiyonel Açıdan Mali Teşvikler

Teşvikler, fonksiyonel açıdan ve vergisel nitelikli olması açısından iki şekilde sınıflandırılabilir. Teşvikler fonksiyonları açısından incelendiğinde araştırma-geliştirme, eğitim, teknoloji, finansal, makine-teçhizat, pazarlama, danışmanlık gibi birçok açıdan sınıflandırılması mümkündür.

Bu bağlamda AR-GE faaliyetlerinde bulunarak ihracat ve büyümeye katkısı olan KOBİ'lere devlet tarafından verilen teşvikler yoluyla sanayi kuruluşlarının birbirleriyle, üniversitelerle ve araştırma kurumlarıyla işbirliği yapması ve teknolojinin transferi için uygun sistemler oluşturması sağlanabilir. Bununla birlikte özel sektörün, AR-GE faaliyetlerine kaynak ayırmaya özendirilmesi ile risk paylaşımlı destek araçlarının uygulanıp geliştirilmesi sağlanarak katma değer oluşturulabilir (Yavuz, 2010).

KOBİ'lerin eğitim ihtiyaçlarını gidermek amacıyla devletin eğitim kurumlarında eğitilmiş personel yetiştirilmeli ve işletmelerde ise yetiştirilen eğitilmiş personelin istihdamı sağlanmalıdır (Abacı, 2015, s. 185). Eğitim sisteminin iş gücü piyasası ile uyumlu bir şekilde yapılandırılmış olmaması da işletmeleri ayrı bir sorun ile karşı karşıya bırakmaktadır. İşletmelerin ihtiyacı doğrultusunda istihdam sağlanması, ekonomik yapı içerisinde iş gücü ve eğitim sorunlarının azaltılması amacıyla, eğitim alanındaki bir takım çalışmalar zorunlu hale gelmektedir. (Öztürk, 2007).

KOBİ'lerin hammadde seçiminden ürünlerin pazarlanmasına kadar geçen her aşamadaki sorunların çözümü için danışmanlık hizmeti verilmektedir. Danışmanlık destekleri ürün kalitesinin geliştirilmesi, maliyetlerin düşürülmesi, ISO 9001:2000 Kalite Yönetim Sistemlerinin sağlanması, CE işareti ile yönetim danışmanlığı konularında verilmektedir (Akgemci, 2001, s. 47). Ayrıca kalite yönetim sistemlerine yönelik danışmanlık hizmetleri ile işletmelerin girdi aşamasından satış sonrası hizmetlerine kadar izlenebilmesi sağlanmaktadır. Pazar araştırmaları ve müşteri anketleri gibi yollarla müşterilerin beklentilerinin ilk elden öğrenilmesi sağlanabilmektedir. Böylelikle ürün geliştirme ile çeşitlendirme yolu açılacaktır. Bu doğrultuda yapılan iyileştirmeler yoluyla işletmelerin pazar payı büyür ve karlılıkları da artmış olur (Erdil ve Kalkan, 2005, s. 113).

Ülkemizde KOBİ'lerin desteklenmesi ve işletmelerin modernizasyonu sağlama, ürün kalitelerini yükseltmek, ihracata yönlendirmek, istihdam ve ihracatın

gelişmesini sağlamak amacıyla KOSGEB tarafından ortak kullanım atölyeleri, makine-donanım, laboratuvar ve laboratuvar ekipmanları sağlanmaktadır (Çamkerten, 2002). Sağlanan bu destek yolu ile işletmelerin teknoloji kullanımı teşvik edilip, insan kaynaklı hatalar minimum düzeye indirilebilir, ürünlerdeki kusur oranı ve maliyetler azaltılır, yüksek kalite ve verimlilikle birlikte müşteri memnuniyeti sağlanır (Erdil ve Kalkan, 2005, s. 111).

2.2.2. Vergisel Nitelikli Mali Teşvikler

Vergisel teşvikler negatif vergileme olarak da nitelendirilmektedir. Devlet belirli bir takım vergilerin yükümlülüğü noktasında bazı kesimleri vergi dışı tutarak ya da toplanan vergileri karşılıksız transfer yoluyla bazı kesimlere aktararak bu kesimlere bir anlamda mali bir teşvik sağlamaktadır (Aktan, 2001, s. 3).

KOBİ'lere kredi sağlayan kuruluşlara tanınan muafiyet, serbest bölge faaliyetleri kazançlarına yönelik istisna, AR-GE indirimi, KOBİ'lerin birleşme işlemlerinde sağlanan teşvikler, 5838 Sayılı Kanunla Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen 32/A Maddesi kapsamında sağlanan teşvikler, istihdamın sağlanmasına yönelik gelir vergisi stopajı teşvikleri, damga vergisi ve harç istisnası, katma değer vergisi istisnası, Gider Vergileri Kanunu istisnası ve kaynak kullanımı destekleme fonu kesintisi gibi destekler vergisel nitelikli mali teşvikler kapsamına giren uygulamalardır.

2.3. Vergi Yükü Kavramı ve KOBİ'lerin Vergi Yükü

Kamu ekonomisinde önemli bir gelir kaynağı olan vergi ve verginin mükellef üzerinde oluşturduğu vergi yükü kavramları mali sistem açısından oldukça kritik bir yere sahiptir (Şahin, 2009, s. 71). Verginin bu öneminden dolayı ekonomik yapı ile iş çevreleri üzerinde doğrudan etkiler yapacağı ifade edilebilir. Bu bağlamda vergi kavramı üzerindeki problemlerin giderilmesi hem bir ülkedeki tüm mükellefleri ve işletmeleri hem de ekonomik sistemi olumlu anlamda etkileyecektir (Akdoğan, 2006, s. 487). Bu noktada kişinin ödemiş olduğu verginin toplam gelirin oranlanması vergi yükü olarak tanımlanmaktadır (Sağbaş, 2010, s. 74).

Vergi yükü ekonomideki tüm aktörlerin yatırım, istihdam, tasarruf vb. kararlarında belirleyici bir rol oynamaktadır. Vergiyi idare eden erk, vergi gelirlerini arttırmaya çalışırken aynı zamanda vergi yükleri artan veya azalan sektörleri karşılaştırmakta ve vergi politikasında güncellemeye gidebilmektedir. Kamu idaresi veya hükümetin politikada düzenleme yapmasının en önemli nedeni artan vergi yükünün mükellefleri olumsuz tepkiler ortaya koymaya itme ihtimalidir (Çoban, 2004). Ayrıca vergi yükünü kamusal etkililik açısından değerlendirmek gerekirse, vergi yükünün dolayısıyla vergi gelirlerinin artması kamusal etkililik üzerinde pozitif bir etki oluşmaktadır (Hazman, 2010).

2.3.1. KOBİ'ler Üzerindeki Vergi Yüğü

Vergi yükünün algılanmasındaki farklılıklar mükelleflerin vergi karşısındaki davranışlarının da farklı şekilde gelişmesine neden olmaktadır. Vergi yükünü ağır olarak hisseden vergi mükellefi vergi yükünü hafif olarak hisseden vergi mükellefine göre vergiye daha farklı bir yaklaşım sergileyebilmektedir (Tunçer, 2002). Vergiler, KOBİ'lerin gelişim sağlayabilmesi için önemli bir araçtır. Bu kapsamda birer vergi mükellefi olan KOBİ'ler için de vergi yükü önem taşımaktadır. KOBİ'lerin vergi yükünü ne oranda hissettikleri vergiye yönelik davranışlarını belirlemektedir.

Dünya Bankası'nın 2013 yılında 185 ülkeyi kapsayan KOBİ'lere ilişkin düzenlemeler üzerinde gerçekleştirdiği araştırmaya göre bu ekonomilerin büyük çoğunluğunda işletmeler vergi oranlarını işletmelerinin gelişmesi önündeki ilk beş engelden, vergi idaresini ise ilk 11 engelden biri olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Araştırma göstermektedir ki yüksek kurumlar vergisi oranları ile şirketin yatırım seviyesi ve girişimciliği arasında negatif bir ilişki vardır. Dahası yüksek vergi oranına sahip ekonomilerde gayri resmi sektörlerin genişliği göze çarpmaktadır (Dünya Bankası, 2013).

2.3.2. Mükelleflerin Vergiye Karşı Yaklaşımları

Kamu gelirleri içerisinde önemli bir paya sahip olan vergilerin etkin bir şekilde tahsil edilebilmesi amacıyla verginin, yükümlüler üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkilerini incelemek önemli görülmektedir. Bu yolla vergi politikalar ile ulaşılmaması istenen sonuca ulaşmak kolaylaşacaktır (Alkan, 2009).

Bu noktada vergi bilinci kavramı karşımıza çıkmaktadır. Vergi bilinci kavramı mükellefin ödemiş olduğu vergi ile almış olduğu mal ve hizmetin ilişkilendirilmesi şeklinde ifade edilebilir (Savaşan ve Odabaş, 2005, s. 8). Mükellefin vergi ödeyerek boşuna bir ödeme yapmadığı konusunda bilgilendirilmesi gerekliliği vergi bilinci kapsamına katkı yapan bir unsur olarak karşımıza çıkar. Mükellefin ödemiş olduğu verginin yararlı bir şekilde kullanıldığını bilmesi de vergiye gönüllü uyumu kolaylaştıracaktır (Torgler, Schneider ve Schaltegger, 2010).

Mükelleflerin vergiyi algılamasına bir takım faktörler etki edebilmektedir. Bu kapsamda etkili olan faktörler ise subjektif faktörler başlığı altında bireyden kaynaklı, objektif başlığı altında ise çevresel kaynaklı olarak karşımıza çıkmaktadır. Herkes için aynı olan vergi durumuna mükellefler tarafından farklı tepkiler verilmesi vergiye bakışı oluşturan unsurların kişiler üzerinde farklı etkiler bıraktığını göstermektedir. Subjektif faktörler vergi ahlakı, eğitim seviyesi, gelir düzeyi, devlete olan bağlılık, politik tercihler, yaş, cinsiyet, gibi özel niteliklerle açıklanabilecektir (Akdoğan, 2006).

Mükellefin vergi bilincinin oluşmasında kendisinden kaynaklanmayıp tamamen dış etkenlerden kaynaklanan faktörler de objektif faktörler olarak adlandırılmaktadır. Bunlar, vergi sisteminden kaynaklanan faktörler, vergi idaresinden kaynaklanan faktörler ve ekonomik yapıdan kaynaklanan faktörler olarak sınıflandırılabilir.

Bireylerin bir takım etmenler doğrultusunda vergiye yönelik gösterdiği davranışlar da kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Bireylerin vergi olgusuna yönelik tepkileri vergiye gönüllü uyum, vergiden kaçınma veya vergi kaçakçılığı olabileceği gibi vergi cennetlerine yönelme tepkisi de gözlemlenebilir. Vergiye gönüllü uyum kavramı, “gerekli vergisel bilgilerin zamanında açıklanması, vergi borçlularının yükümlülüklerini kendiliğinden yapması ve yaptırım olmaksızın vergilerini zamanında ödemeleri” şeklinde tanımlanabilir (Silvani ve Katherina, 2000, s. 198). Vergiye gönüllü uyum kavramı, temelde yükümlülerin vergilere karşı olumlu yaklaşımlar sergilemeleri ve üzerlerine düşen vergileri severek, isteyerek ödemeleri anlamına gelmektedir (Aktan, Dileyici ve Vural, 2006, s. 102).

2.3.3. Mali Nitelikteki Teşviklerin KOBİ’ler Üzerindeki Sonuçları

Teşviklerin KOBİ’ler üzerindeki sonuçlarını ekonomik açıdan, firma bazında ve vergi mükellefiyeti açısından sınıflandırarak ele almak mümkündür. Ekonomide kaynak kıtlığı, kurumsallaşamama sorunu, işsizlik, bölgeler arası dengesizlik, doğal kaynaklardan yeterince yararlanamama, beşeri ve fiziki sermaye yetersizliği ve makro ekonomik istikrarsızlık gelişmekte olan ülkelerde var olan sorunlardır. Bu sorunların devlet yardımları vasıtası ile çeşitli nitelikte teşvikler sağlanarak giderilmesi beklenmektedir. (Aytemiz ve Helhel, 2007). KOBİ’lere sağlanan teşviklerin istihdam üzerinde bir takım olumlu etkilerinin olduğu yapılan araştırmalarla belirlenmiştir (Ulusoy ve Akarsu, 2012). Belirtilen desteklerle devlet, ekonomide oluşan sorunlara çözümler bulmaya çalışmaktadır.

KOBİ’lere yönelik teşviklerin firma bazında da olumlu bir takım etkileri bulunmaktadır. Ürün çeşitliliği üzerinde tanıtım ve nitelikli eleman desteği, ürün miktarı üzerinde fuar, test analiz kalibrasyon ve belgelendirme desteği, satış hacmi üzerinde nitelikli eleman, test analiz kalibrasyon, ve belgelendirme gibi destekler işletmelerin faaliyetlerine olumlu etkiler yapmaktadır (Maden, 2013). Bunun yanı sıra finansal desteklerin KOBİ’lere yönelik etkisi zayıf olurken, KOBİ’ler daha çok sosyal ve teknik alanlarda gelişime ihtiyaç duymaktadır (Pimenova ve Vorst, 2004).

KOBİ’lerin vergi bilincinin artırılmasında vergilemede adaletin sağlanması ve vergi oranlarının düşürülmesi en önemli etkenlerdir. Türkiye’de uygulanmakta olan vergi sisteminde karşılaşılan sorunlar ise kayıt dışılığı artırmış ve vergiye gönüllü uyumu zorlaştırmıştır. Ayrıca gelişmiş ülkelere bakıldığında KOBİ’lere sağlanan vergisel desteklerle KOBİ’ler finansal sorunları aşabilmektedir.

Türkiye’de de KOBİ’lere vergisel anlamda kolaylıklar sağlanarak rekabet düzeyleri arttırılabilir ve gelişimleri desteklenebilir (Şeker ve Yılmaz, 2007).

Savaşan ve Odabaş (2005) da vergi istisna ve muafiyetlerinin vergiye bakış üzerinde olumsuz bir etki yaptığını savunmaktadır. Türk vergi sisteminde istisna ve muafiyetler ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmak amacıyla belli dönemlerde uygulamaya konulmuştur. Türk vergi sisteminde yer alan istisnalar ile bazı sektörler ve faaliyetler desteklenmiştir ancak bir süre sonra devlet finansman ihtiyacını vergi gelirleri ile karşılayamaz duruma gelmiştir. Emil, Yılmaz ve Rijckeghem (2005, s. 12), özellikle 1984-1995 döneminde Türkiye’nin istisna, muafiyet ve teşvikler nedeniyle önemli vergi kayıpları ile karşı karşıya kaldığını savunmaktadır.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin devletten aldıkları teşvikler ve bu teşviklerin işletmelerin vergi bilinci üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma nicel araştırma modellerinden tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Tarama araştırmaları geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Krathwohl, 1993). Tarama araştırmacısı nesnenin ya da bireyin doğrudan kendisini inceleyebileceği gibi, önceden tutulmuş çeşitli kayıtlara ve alandaki kaynak kişilere başvurarak elde edeceği dağınık verileri kendi gözlemleri ile sistemli bir bütünleştirme yaparak yorumlama durumundadır (Karasar, 2005, s. 77). Tarama araştırmalarında geçmiş olaylara ilişkin olgu bulma, ilişki kurma ve yargılarda bulunabilme amacıyla kanıt toplanması ve bunların değerlendirilmesi önemlidir (Kıncal, 2010, s. 109).

Tarama modeli çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Bailey, 1982). Bu tür modellerde daha çok evreni temsil gücü yüksek bir örneklem grubu alınır ve sonuçlar evrene genellenir. Tarama araştırmaları vasıflama ağırlıklı olmasına karşılık olayın daha önceki olay ve şartlarla ilişkileri dikkate alınarak durumlar arası etkileşim de açıklanmaya çalışılır. Verilerin analizi ve açıklanması suretiyle yorumlama, değerlendirme ve yeni durumlara uygulanacak şekilde genellemelere varma gibi daha yüksek seviyede işlemlere yer verilmektedir (Karasar, 2005). Araştırmada Afyonkarahisar Organize Sanayi Bölgesinde faaliyette bulunan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin vergi teşvikleri karşısındaki vergi algıları veri toplama aracıyla ölçülmüş, elde edilen araştırma bulguları konuyla ilgili önceden yapılan çalışmalara ve alan yazına bağlı olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini KOSGEB veri tabanına kayıtlı Afyonkarahisar ilindeki 6.403 işletme oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini Afyonkarahisar il merkezinde faaliyette bulunan KOBİ'ler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise seçkisiz olmayan (nonrandomsampling) örneklem yöntemlerinden uygun örnekleme (conviencesampling) yöntemiyle (Fraenkel ve Wallen, 2006, s. 99) belirlenmiştir. Sonuç olarak çalışma Afyonkarahisar Organize Sanayi Bölgesi'nde çeşitli sektörlerde faaliyetini sürdüren 106 işletme ile yürütülmüştür.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama metodu olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket tasarımı aşamasında ulusal ve uluslararası yayınlar taranmış olup, alanında uzman kişilerce ön kontroller yapılmıştır. Ölçme aracında, demografik bilgilerin yer aldığı kişisel bilgi formu ve vergi bilinci ile vergisel teşvikler ve diğer teşvikler hakkındaki düşünceleri belirlemeye yönelik çeşitli türde 24 adet soru kullanılmıştır. Ölçeğin başında ölçeği dolduran yetkili ve işletme hakkında değişkenlerin sıralandığı bir bilgi formu bulunmaktadır. Sonrasında işletmelerin vergi bilincini ve vergisel teşvikler hakkında düşüncelerini betimlemeyi amaçlayan sekiz adet soru vardır. Ölçeğin devamında işletmenin KOSGEB tarafından KOBİ'lere sunduğu teşvik programlarının hangilerinden yararlandığını ve sıklığını belirlemeyi amaçlayan iki adet soru gelmektedir. Ölçeğin son bölümünde ise KOBİ teşvikleri ve vergi bilincine ilişkin 5'li derecelendirilmiş 14 adet likert ifade bulunmaktadır. Dereceler tamamen katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklinde sıralanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama sürecinde izin formuyla birlikte işletmelere gidilmiş ve Afyonkarahisar Organize Sanayi Bölgesinde faaliyette bulunan KOBİ'lerdeki yetkili kişilerden ölçeği doldurması rica edilmiştir. Araştırmanın evrenini KOSGEB veri tabanına kayıtlı Afyonkarahisar ilindeki 6.403 işletme oluşturmaktadır. Araştırmada toplam 106 tane anket toplanmış ve analiz için kullanılmıştır.

Anketlerin uygulanması sonucu elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) istatistiksel analiz programına aktarılmıştır. Öncelikle uygulamaya katılan işletmelerin demografik bilgilerini betimlemek amacıyla frekans ve yüzde hesaplaması yapılmıştır. Vergi mükellefi olan KOBİ'ler üzerinde vergi teşviklerinin etkisini ölçmek için verilen teşviklerin vergisel sorumluluklarını ne yönde etkilediği üzerinde durulmuştur. Vergi teşviklerinin vergisel yükümlülükleri üzerindeki etkisini sınayacak dört değişken (bağımsız değişken) belirlenmiş olup, "kolaylaştırma", "yük", "kayıp", "çeşitlilik" şeklinde kodlanmıştır. Bu noktada vergisel sonuçlar, vergi teşviklerinden

faydalanmanın vergileri ödemeyi kolaylaştırması, mükellefin vergi yüküne bakışını değiştirmesi, vergi kayıp ve kaçaklarını azaltması ve çeşitlilik itibariyle yeterli olması şeklindedir.

Son olarak ise KOBİ'lere sağlanan teşviklerin vergisel sonuçlarının sektörel bazda dağılımını tespit etmek için çapraz tablolar kullanılmıştır. Yapılan tüm istatistiksel çalışmalarda anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

3.4.1. Verilerin Güvenilirliği ve Normalliği

Çalışma sürecinde ölçek yardımıyla toplanan verilerin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach's Alpha testi yapılmıştır. Güvenilirlik en genel haliyle ölçmenin hatalardan arınmış olması şeklinde tanımlanabilir. Ölçümlerde güvenilirlik, güvenilirlik katsayısı adı verilen bir değer ile ifade edilmektedir. Bu sayı korelasyona dayalı olarak hesaplanır. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değerler alabilen bir sayıdır. Ancak güvenilirlik katsayısı genellikle 0 ile +1 arasında değerler alır (Can, 2013: 387- 388). Bu çalışmada elde edilen veriler üzerinde yapılan analiz sonucunda Cronbach's Alpha katsayısı .678 olarak bulunmuştur.

Tavşancıl (2006: 29) Özdamar'dan (1999: 522) aktararak alpha katsayısının değerlendirme ölçütünü şu şekilde vermiştir:

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek oldukça yüksek derecede güvenilirdir. Bu bilgi göz önüne alındığında çalışmada kullanılan ölçme aracının oldukça güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

Bunun yanı sıra verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek amacıyla yapılan normallik testi sonucunda verilerin normal dağılmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle bulguların elde edilmesi sürecinde nonparametrik testlerin yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır.

4. Veri Seti ve Bulgular

Bu bölümde, KOBİ'lere yönelik mali teşviklerin vergisel sonuçlarını tespit etmeyi ve KOBİ'ler açısından değerlendirmeyi amaçlayan araştırmanın örnekleme dair betimsel verilerin sunumu yapılacaktır. Sonrasında araştırmanın temel iki hipotezine dayalı olarak elde edilen veriler üzerinde ilgili analizler yapılacak ve analizler sonucunda ulaşılan bulgular tablolaştırılarak yorumlanacaktır.

4.1. Örnekleme İlişkin Betimsel Bulgular

Ölçme aracı vasıtasıyla verilerin toplanması süreci sonucunda örnekleme ilişkin elde edilen betimsel veriler iki farklı tabloda özetlenmiştir. İlk olarak, işletmeleri

temsilen ölçęęi dolduran yetkili kişilere dair demografik bulgular, Tablo 1 üzerinde düzenlenerek yorumlanmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Tablosu

	Değişken	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	25	23,6
	Erkek	81	76,4
Yaş Grubu	18-30	34	32,1
	31-40	50	47,2
	41-60	18	17,0
	61 ve üstü	4	3,8
Medeni Durum	Evlü	84	79,2
	Bekâr	21	19,8
	Boşanmış	1	0,9
Eğitim Düzeyi	İlkokul	13	12,3
	Ortaöğretim-Lise	31	29,2
	Yükseköğrenim ve Üstü	62	58,5
Firmadaki Görev	Firma Sahibi	35	33,0
	Genel Müdür	7	6,6
	Departman Yöneticisi	58	54,7
	Diğer	6	5,7
Mükellefiyet Süresi	1-5 yıl	24	22,6
	6-10 yıl	27	25,5
	11-20 yıl	20	18,9
	20 yıl ve üstü	35	33,0
Personel Sayısı	1-10	30	28,3
	11-50	62	58,5
	51-250	14	13,2
Sektör	Tekstil	1	0,9
	Mobilya	2	1,9
	Elektrik-Elektronik	2	1,9
	Plastik	3	2,8
	İnşaat	9	8,5
	Kimya	7	6,6
	Gıda	28	26,4
	Madencilik	31	29,2
	Metal	13	12,3
Diğer	10	9,4	
Hukuki Yapı	Anonim Şirket	19	17,9
	Diğer	87	82,1

Katılımcıların demografik değişkenlere göre dağılımı incelendiğinde ankete yanıt verenlerin büyük çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu görülmektedir (% 76,4). Yaş grubuna göre dağılımı incelendiğinde ise katılımcıların çoğunun 31-40 yaş grubunda bulunduğu (% 47,2), bunu takiben en çok katılımcının 18-30 yaş grubunda bulunduğu belirlenmiştir (% 32,1). Katılımcıların büyük çoğunluğu evli (% 79,2) ve yükseköğrenim ve üstü eğitim düzeyine sahiptir (% 58,5). Bunun ardından ise ortaöğretim-lise eğitim düzeyine sahip katılımcılar gelmektedir (% 29,2). Araştırmaya katılan yetkililerin firmadaki görevleri incelendiğinde katılımcıların çoğunun departman yöneticisi (% 54,7) ve firma sahibi (% 33) olduğu görülmektedir.

Tablo 2’de ise örnekleme oluşturan işletmelere ilişkin değişkenlere dair frekans ve yüzde değerleri verilmiştir.

Tablo 2: Örnekleme İlişkin Değişkenlerin Frekans ve Yüzde Tablosu

Mükellefiyet Süresi	1-5 yıl	24	22,6
	6-10 yıl	27	25,5
	11-20 yıl	20	18,9
	20 yıl ve üstü	35	33,0
Personel Sayısı	1-10	30	28,3
	11-50	62	58,5
	51-250	14	13,2
Sektör	Tekstil	1	0,9
	Mobilya	2	1,9
	Elektrik-Elektronik	2	1,9
	Plastik	3	2,8
	İnşaat	9	8,5
	Kimya	7	6,6
	Gıda	28	26,4
	Madencilik	31	29,2
	Metal	13	12,3
	Diğer	10	9,4
Hukuki Yapı	Anonim Şirket	19	17,9
	Diğer	87	82,1

Firmalara ilişkin değişkenlerin dağılımı incelendiğinde, mükellefiyet süresine ilişkin dağılımda firmaların çoğunun 20 yıl ve üstü (% 33) bir mükellefiyet süresine sahip olduğu belirlenmiştir. Bunun ardından ise 6-10 yıl (% 25,5) mükellefiyet süresine sahip firmalar gelmektedir.

Personel sayısı değişkenine göre 11-50 adet personel sayısına sahip işletmeler ilk sırada gelmektedir (% 58,5). Sektör bazında işletmelerin çoğunluğunun

madencilik sektöründe faaliyet gösteren işletmeler olduğu belirlenmiştir (% 29,2). Bunun ardından gıda (% 26,4), metal (% 12,3), diğer (% 9,4), inşaat (% 8,5), kimya (% 6,6), plastik (% 2,8), elektrik-elektronik (% 1,9), mobilya (% 1,9) ve tekstil (% 0,9) sektöründe faaliyet gösteren işletmeler sıralanmaktadır. Çalışma kapsamına alınan işletmelerin % 17,9'luk kısmı anonim şirketi iken, % 82,1'lik yüzdeye sahip şirketler ise diğer hukuki yapılara mensup bulunmaktadır.

4.2. Bağımsız Değişkenler ile Teşviklerin Yeterliliği Görüşünün Açıklanması

Vergi mükellefi olan KOBİ'ler üzerinde vergi teşviklerinin etkisini ölçek amacıyla, verilen teşviklerin vergisel sorumluluklarını ne yönde etkilediği, araştırma sorunsalı olarak belirlenmiştir. Vergi teşviklerinin vergisel yükümlülükleri üzerindeki etkisini sınavacak dört değişken (bağımsız değişken) belirlenmiş olup, "kolaylaştırma", "yük", "kayıp", "çeşitlilik" şeklinde kodlanmıştır. Bu değişkenler ve ifade ettikleri anlamlar Tablo 2'de özetlenmektedir.

Tablo 2: Araştırmanın Bağımsız Değişkenleri ve Bağımlı Değişkeni

BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLER	KOLAYLAŞTIRMA	Teşviklerden faydalanmak vergilerimi ödememi kolaylaştırdı.
	YÜK	Kullandığım teşvikler vergi yükümü azaltmıştır
	KAYIP	KOBİ'lere yönelik teşvikler vergi kayıp ve kaçaklarını azaltır.
	ÇEŞİTLİLİK	KOBİ'lere yönelik vergi teşvikleri çeşitlilik itibarıyla yeterlidir.
BAĞIMLI DEĞİŞKEN	YETERLİ	Parasal olarak baktığımda verilen teşvikler yeterlidir.

Değişkenler arasındaki korelasyon ve anlamlılık oranları ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin tespiti mümkün olacaktır.

Tablo3: Bağımsız Değişkenler Arası Korelasyon

		Yeterli	Kolaylaştırma	Yük	Kayıp	Çeşitlilik
Sig (1-tailed)	Yeterli	.	,000*	,000*	,073	,002*
	Kolaylaştırma	,000*	.	,000*	,001*	,017*
	Yük	,000*	,000*	.	,000*	,001*
	Kayıp	,073	,001*	,000*	.	,000*
	Çeşitlilik	,002*	,017*	,001*	,000*	.

*p<0.05.

Bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde pozitif yönlü ve zayıftan orta dereceye kadar ilişkiler gözlenmektedir. Tahmincilerin anlamlılığının sıvanması için yani bağımlı değişkendeki değişimin yüzde kaçının

açıklayıcı değişkenlerle yapıldığının gözlenebilmesi için çoklu regresyon modeline ihtiyaç vardır. Burada ifade edilen R^2 değeri 0,474 olarak tespit edilmiş olup, bağımlı değişkendeki değişimlerin ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını göstermektedir ve buna göre vergi teşviklerinin yeterliliği görüşündeki %47'lik değişimin bağımsız değişkenlere bağlı olduğunu söylenebilir.

Tablo 4: Çoklu Regresyon Modelinin Anlamlılık Sonuçları

Model	Kareler toplamı	df	F	Sig.
Regresyon	29,362	4		
Artık	101,553	101	7,321	0,00
Toplam	130,915	106		

Bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde pozitif yönlü ve zayıftan orta dereceye kadar ilişkiler gözlenmektedir. R^2 değeri 0,474 olarak tespit edilmiş olup, bağımlı değişkendeki varyansların ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını göstermektedir ve buna göre vergi teşviklerinin yeterliliği görüşündeki %47'lik varyansın bağımsız değişkenlere bağlı olduğu söylenebilir.

Tablo 5: Çoklu Regresyon Modeli Katsayıları ve Sonuçları

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	Eş doğrusallık	
	B	Standart hata			Beta	Tolerance
Sabit	1.182	,420		2,810		
Kolaylaştırma	,356*	,124	,344	2,879	,538	1,858
Yük	,088	,129	,085	,688	,504	1,984
Kayıp	-,087	,108	-,080	-,805	,770	1,298
Çeşitlilik	,234*	,106	,216	2,214	,804	1,244

Bağımlı değişken: yeterli

* $p < 0,05$

Verilen teşviklerin yeterli olduğunu açıklamada iki bağımsız değişkenin anlamlı katsayısı vardır. Bunlar, “kolaylaştırma” ve “çeşitlilik” değişkenleridir. Standardize edilmemiş katsayılar regresyon denkleminde kullanacağımız katsayılar olduğundan, regresyon denklemi;

(Yeterli)= $1,182 + 0,356$ (kolaylaştırma) + $0,234$ (çeşitlilik), şeklinde ifade edilebilir.

Çoklu eş doğrusallık hakkında bilgi almak için Tolerance ve VIF değerlerine bakmak gereklidir. Eğer tolerans değeri kritik değerden küçükse çoklu eş doğrusallık problemi mevcut olacaktır. Kritik değer ($1-R^2$), yapılan hesaplama ile ($1-0,474$) $0,526$ olarak tespit edilmiştir. “Yük” değişkeni hariç diğer bağımsız değişkenlerin tolerans testlerinin $0,526$ 'dan büyük olması, çoklu eş doğrusallık problemi olmadığını kanıtlamaktadır.

5. Sonuç

Bu araştırmada KOBİ'lere sağlanan teşviklerin KOBİ'lerin vergi bilincini ne yönde etkilediği üzerinde durulmuştur. Bu amaçla araştırmada KOBİ'lerin vergisel teşviklere ilişkin belirlenen birtakım değişkenler bağlamında belirlenen algılarının, KOBİ'lerin vergi bilincine etkisi olup olmadığı araştırmada irdelenmiştir. Araştırmada belirlenen bağımsız değişkenler teşviklerin vergi ödemeyi kolaylaştırması, vergi yükünü azaltması, kayıp ve kaçakları azaltması ve çeşitlilik itibariyle yeterli olması şeklindedir. Araştırmanın bağımlı değişkeni ise bu unsurlara bağlı olarak vergisel teşviklerin yeterliliğidir.

Yapılan analiz sonucunda ANOVA sonuçlarının anlamlılık değerinin $0,05$ değerinden küçük olması durumu, regresyon modelinin bağımlı değişkendeki (yeterli) varyansı oldukça iyi açıkladığını kanıtlamaktadır. Bu durumda regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Katsayı tahmini sonrasında “kolaylaştırma” ve “çeşitlilik” değişkenlerinin, bağımlı değişken olan “yeterli” değişkeninin anlamı birer yordayıcısı oldukları gözlenmiştir. Mükelleflerin verilen teşvikleri yeterli kabul etmelerini etkileyen değişkenler; “kolaylaştırma” ve “çeşitlilik” değişkenleridir. Buradan hareketle, mükelleflerin verilen teşviklerin yeterli olduğuna dair görüşünü etkileyen unsurlar olarak; KOBİ'lere yönelik vergi teşviklerin vergi ödemeyi kolaylaştırması ve çeşitlilik itibariyle yeterli olması, gösterilebilir.

Kaynakça

- Abacı, H. (2015). *Türkiye’de Kobi’lerin Gelişimi ve Yeri, Kobi’lere Sağlanan Teşvik ve Desteklerin Ürün Kalitesi, Ürün Yeniliği ve Karlılık Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi: "Afyonkarahisar Küçük Sanayi Sitesi Örneği"*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Akdoğan, A. (2006). *Kamu Maliyesi*. (Genişletilmiş 11. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akgemci, T. (2001). *KOBİ’lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler*, Ankara: KOSGEB.
- Aktan, C. C. (Ed.) (2001). *Teşvik kollamacılık.Yolsuzlukla Mücadele Stratejileri, Hak-İş Yayınları, Ankara. Erş. Trh.: 12.01.2016* <http://www.canaktan.org/din-ahlak/ahlak/yolsuzlukla-mucadele-stratejileri/tum-yazilar/tesvik-kollama.pdf> sitesinden alınmıştır.
- Aktan, C. C., Dileyici, D. ve Vural İ. Y. (2006). *Vergileme Ekonomisi ve Vergileme Psikolojisi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Alkan, A. (2009). *Vergi Bilinci Ve Vergi Uygulamaları Karşısında Mükellef Davranışlarının Tespiti: Zonguldak İli Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Alpugan, O. (1998).*Küçük İşletmeler, Kavramı, Kuruluşu ve Yönetimi*. (3.Basım). Ankara.
- Aytemiz, L. ve Helhel, Y. (2007). KOBİ’lerin Teşvik Tedbirlerinden Yararlanma Eğilimi: Isparta Örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 163-179.
- Bailey, K. D. (1982). *Methods of socialresearch*. (2. Baskı). New York: TheFreePress.
- Çamkerten, B. (2002). *AB CC BEST-Türkiye Raporu*. Ankara: KOSGEB.
- Çoban, H. (2004). *Vergi Mükelleflerinin Vergi Karşısındaki Davranışları Üzerine Ampirik Bir İnceleme: Denizli Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Dane, E. (2010). Türkiye’de ve İtalya’da KOBİ’ler ve İkili Ticari İlişkiler Çerçevesinde KOBİ Sorunlarının İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

- Dünya Bankası, (2013). *Doing Business 2013: Smarter Regulations for Small and Medium-Size Enterprises*. Washington, DC: World Bank Group.
- Ekinci, M. B. (2003). *Türkiye’de KOBİ’lerin Kurumsal Gelişimi ve Finansal Sorunları*. İstanbul: Askon Araştırma Raporları: 5.
- Emil, M. F., Yılmaz, H.H. ve Rijckeghem, C. (2005). *Kamu Borcu Nasıl Oluşturdu? Bu Noktaya Nasıl Gelindi*. TESEV Yayınları Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Serisi, İstanbul: Tavaslı Matbaacılık.
- Erdil, O. ve Kalkan, A. (2005). KOBİ’lere Sağlanan Desteklerin KOBİ’lerin Performanslarına Etkisi, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (7), 103-122.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2006). *How to Design and Evaluate Research in Education* (Third Edition). New York.
- Gücelioğlu, Ö. (1994). *Küçük Ölçekli İşletmelerin KOSGEB’den Beklentileri*. Tes-Ar Yayını.
- Hazman, G. G. (2010). Kamusal Etkililik Göstergesinin Seçilmiş Değişkenler Üzerindeki Etkilerinin OECD Ülkeleri Açısından Değerlendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, XII (II), 1-22.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (14. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kıncal, R. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Krathwohl, D. R. (1993). *Methods of educational and social science research: An integrated approach*. New York: St. Matrin’s Press.
- KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı, 2015 - 2018 Temmuz - 2015 Ankara
- Kutlu, H. A. ve Demirci N. S. (2007). *KOBİ’lerin Finansal Sorunları ve Çözüm Önerileri*, 4. KOBİ’ler ve Verimlilik Kongresi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 7-8 Aralık 2007.
- Maden, S. I. (2013). *Kosgeb Genel Destek Programının Firmalar Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi: Göller Bölgesi Uygulaması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Öztürk, Ö. (2007). *İstihdam Konusunda KOBİ’lerin Önemi ve KOBİ Alanında Eğitim İstihdam İlişkisi Açısından Kamu İstihdam Kurumunun Rolü*. (Uzmanlık Tezi). Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü.

- Pimenova, P. ve Vorst, R. (2004). The role of support programmes and policies in improving SME environmental performance in developed and transition economies. *Journal of Cleaner Production*, 12 (1), 549-555.
- Sağbaşı, İ. (2010). *Vergi Teorisi*. Ankara: Ece Matbaası.
- Sarıaslan, H. (1994). *Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Finansal Sorunları: Çözüm İçin Bir Finansal Paket Önerisi*, Ankara: TOBB Yayınları.
- Sarıaslan, H. (1996). *Türkiye Ekonomisinde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, İmalat Sanayi İşletmelerinin Sorunları ve Yeni Stratejiler*. Ankara: TOBB Yayınları (Genel Yayın No: 309; BÖM:35).
- Savaşan, F. ve Odabaşı, H. (2005). Türkiye’de Vergi Kayıp ve Kaçaklarının Nedenleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma, *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 5 (10), 1-28.
- Silvani, C. ve Katherina B. (2000). Vergi İdaresi Reform Stratejisinin Planlanması: Tecrübe ve İlkeler. (Çev: Özgür Saraç). *Türk İdare Dergisi*, 72 (426), Mart, 189-220.
- Şahin, A. (2009). *Türkiye’de Optimal Mali Kurallar Açısından Vergi Politikaları ve Vergi Yükü Değerlendirmeleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Şeker, M. ve Yılmaz, B. E. (2007). *Vergiye Karşı Tepkiler: Mükellef Davranışları*, İstanbul SMMM MO Yayınları. Erş. Trh.: 22.07.2016 <http://www.istanbulsmmmmodasi.org.tr/yayinlar.asp> adresinden alınmıştır.
- Taş, İ. (2001). *Avrupa Birliği’nde Vergi Teşvik ve Uygulamaları ve Uyum Sorunu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir.
- Torgler, B., Schneider F. ve Schaltegger C. A. (2010). Local Autonomy, Tax Morale and The Shadow Economy, *Public Choice*, 144 (1), 293-321.
- Tunçer, M. (2002). Vergilemeye Yaklaşım ve Türkiye. *Vergi Dünyası*, 249.
- Uludağ, İ. ve Serin, V. (1990). *Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler*. İstanbul: İTO Yayınları.
- Uludağ, İ. (1996). Gümrük Birliği Süresince KOBİ’ler ve Risk Sermayesi Şirketler Modeli. (İstanbul: İstanbul Ticaret Odası).

Ulusoy, R. ve Akarsu, R. (2012). Türkiye'de KOBİ'lere Yapılan Destekler ve İstihdam Üzerindeki Etkileri, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 105- 126.

Yavuz, B. (2010). *Ar-Ge Faaliyetlerine İlişkin Teşvikler ve Ar-Ge Giderlerinin Ums-Tms Kapsamında Mali Tablolara Yansıtılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Yurttadur, M. (2011). *KOBİ Yönetimi ve Büyüme*. İstanbul: Beta Basım.

Incentives Provided to SMEs and The Tax Perception of SMEs: A Case Study of Afyonkarahisar

Extended Abstract

1. Introduction

Small and medium sized enterprises (SMEs) have an important place in today's economy with the increase in numbers, contribution to production and employment, and added value. SMEs contribute significantly to the economy by investing, by giving taxes and creating employment, as well as providing intermediary goods to large enterprises. Due to their socioeconomic significance, SMEs are supported by the government with various incentives in order to improve their activities and to ensure their continuity. To this end, the state provides tax reductions, tax incentives, subsidies, exemptions and low interest loans to SMEs. Providing incentives by transferring certain resources to certain sectors or institutions by the state, as well as offering services such as research and development, education, technology, machinery-equipment, marketing, consultancy to the enterprises can also be considered as an incentive. In this context, in the study it was aimed to determine the effects of the incentives provided to SMEs on the tax perception of SMEs. Identifying the effects of the incentives and tax privileges provided to SMEs on the tax-conscious effect of the mentioned enterprises will also have an enlightening effect on the perceptions of similar enterprises.

For this purpose, in this study it was investigated whether the perceptions determined in the context of some determined variables related to tax incentives of SMEs are the tax conscious effects of SMEs.

2. Method

It was investigated whether the perceptions of SMEs related to tax incentives determined in the context of some variables in the research have an effect on the tax awareness of SMEs. The sample of the study carried out in the screening model constitutes 106 enterprises operating in various sectors in Afyonkarahisar Organized Industrial Zone. The data were collected through a questionnaire prepared by the researchers. The results of the application of the questionnaires were transferred to SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) statistical analysis program in computer environment. First of all, frequency and percentage calculations were made to describe the demographic information of the participating enterprises. To determine the impact of tax incentives on SMEs that how tax incentives are influenced by tax responsibilities, we identified a few variables. These are independent variables that to test the effect of tax incentives on tax liabilities, have been identified and are coded as "facilitation", "load", "loss", "diversity".

Tax consequences at this point have been set to facilitate the payment of tax incentives, to change the view of the tax burden, to reduce tax losses and fugitives, and to be sufficient in diversity. Also cross tabulation was used to determine the distribution of the tax consequences of incentives provided to SMEs on a sectoral basis. The significance level was accepted as 0.05 in all statistical studies. When the correlation coefficients between the independent variables are examined, positive correlations and weak correlations are observed. There is a need for a multiple regression model to test the significance of estimators, that is to say, what percentage of change in dependent variable is made by explanatory variables. For this reason a multiple regression model was used.

3. Results and Discussion

It has been used the descriptive data on the sample of the researcher aiming to determine the tax consequences of incentives for SMEs. To determine the impact of tax incentives on SMEs, it was used independent variables that to test the effect of tax incentives on tax liabilities, have been identified and are coded as "facilitation", "load", "loss", "diversity". Correlation between variables and the relationship between significance ratios and independent variables will be possible. When the correlation coefficients between the independent variables are examined, positive correlations and weak correlations are observed. The R^2 value expressed here is 0,474, indicating how much of the dependent variability is explained by independent variables.

As a result of the multiple regression model, there are significant coefficients of two independent variables to explain that the given incentives are sufficient. These are "facilitation" and "diversity" variables.

4. Conclusion

In this study, it was investigated that SMEs' perceptions of tax incentives with dependent variables. The fact that the ANOVA results are less than the significance value of 0.05 as a result of the analysis made proves that the regression model quite well explains the dependent variable (sufficient). In this case, the regression model appears to be statistically significant. It has been observed that the "facilitation" and "diversity" variables are predictive of the meaning of the dependent variable (sufficient), after the coefficient estimate. It can be seen that the variables affecting taxpayers' acceptance of given incentives are; "facilitation" and "diversity". From here, as the factors affecting the opinion that taxpayers' incentives are; it can be shown that the tax incentives for SMEs are sufficient to facilitate the payment of taxes and the tax incentives for SMEs are diversity.